

8. TBD Sağlık Bilimlerinde Etik Eğitimi Sempozyumu

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Lisans Düzeyinde Etik Eğitimi

*Öğr. Gör. Dr. Aslıhan Akpınar; Öğr. Gör. Dr. Müge Demir
Prof. Dr. Nüket Örnek Büken*

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik AD. Sıhhiye Yerleşkesi 06100 Ankara

Ana Sayfa

Bölüm Hakkında ▶

Personel ▶

Öğretim Programları ▶

Belgeler

Araştırmalar ▶

Duyurular

İletişim

Bölüm Faaliyetleri

ANA SAYFA

Anabilim Dalı Başkanımızın Mesajı

Tarihsel olarak bilimsel bilginin üretildiği en önemli kurumlardan biri olan üniversitelerin temel işlevi üretilen bu bilgiyi öğretme ve yaymaktır. Bilimsel araştırma, meslek eğitimi ve kültür aktarımı, üniversite niteliğini hak etmenin üç işlevidir ve bu işlevlerin eş zamanlı olarak yerine getirilebilmesi gerekir.

Tıp fakültesinden mezun olan her hekimin öncelikle, bilinen bilginin ötesinde, olaylara yeni ve alternatif yaklaşımlar sunabilen, derinlemesine tarihi ve felsefi tartışmalar yapabilen aydın kimliğine sahip olması beklenir. Bu anlamda yetişmiş aydın kimlikli hekim; içinde yaşadığı toplumun sorunlarını izlemek, tahlil etmek ve bilimsel bakış açısı ve sorumluluk bilinci ile kendi görüşlerini oluşturmak durumundadır.

Bugün bilimsel tıp eskisine göre daha çok eleştiriliyor ve başta hekimler olmak üzere sağlık çalışanlarına yönelik olumsuz duygular toplumda hızla yaygınlaşıyor. Peki, bu durumda yapılması gereken nedir? İşe tıp fakültesi öğrencisinden başlamak iyi bir başlangıç olabilir çünkü her şeyi başlangıcı belirler. Anabilim dalımız tarafından verilen mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim programları ile amaçlanan, iyi hekimliğin olmazsa olmazları arasında tanımlanan, "hekimliğin profesyonel ve etik değerlerinin" kişiye kazandırılmasıdır. Meslek kimliği bilinci kazandırılmış, iletişimde ve insan ilişkilerinde başarılı, bilimsel ve teknik donanımı yanında meslek etiği açısından da donanmış, toplumunun sağlık sorunlarına duyarlı bir hekim yetiştirmek tıp fakültelerinin öncelikli hedefi olmak durumundadır. Hekim adayına

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi

Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

- ▶ **Kuruluş: 1998**
- ▶ **1998** - ilk üç yılda 10'ar saatlik dersler
- ▶ **2002** - dördüncü yıl genel cerrahi stajlarında iki saatlik cerrahi etik dersleri
- ▶ **2004** - İyi Hekimlik Uygulamaları'nın temel bileşenlerinden biri olan "Etik ve Profesyonel Değerler" oturumları

“Etik ve Profesyonel Değerler” İyi Hekimlik Uygulamaları

- ▶ İlk üç yılda dikey program
- ▶ Küçük grup çalışmaları ve mesleki beceri eğitimi
- ▶ Abay E, Sezer B, Başusta B. *Tıp Fakültesi Dönem I İyi Hekimlik Uygulamalarını Yürüten Eğiticilerin Gözüyle Etik Eğitimi*

- ▶ Bologna sürecine geçiş çalışmalarlarıyla birlikte 2013-2014 akademik yılında gerçekleştirilmek üzere eğitim programında değişiklikler yapılmış,
- ▶ Lisans eğitiminde zorunlu derslerin bir kısmı azaltılarak, seçmeli dersler ve stajlar eklenmiştir.

HÜTF Lisans Düzeyinde Etik Eğitimi Dersleri (2013-2014 Akademik Yılı)

Dönem	Zorunlu Dersler	Seçmeli Dersler
I	Tıp Tarihi (10 Saat)	Bilim Felsefesi ve Tarihi (16 Saat)
II	Tıp Etiği (9 Saat)	Sinemada Hekim Temsilleri: Tıp Etiğini Filmlerle Anlamak (16 Saat)
III	Klinik Etik (8 Saat)	Sınırlı Kaynakların Paylaşımı Bağlamında Tıpta Adalet (16 Saat)
IV	Cerrahi Etik (1 Saat)	
V		Klinik Etik Vaka Analizi Stajı (20 Saat) Araştırma ve Yayın Etiği Stajı (20 Saat)
VI		

HÜTF Lisans Düzeyinde Etik Eğitimi Derslerinin Amacı...

Öğrencilerin,

- ▶ Geleneksel tıbbın hasta merkezli değerlerini tanımasını,
- ▶ Saygılı ve insani hasta bakıma hazırlanmasını,
- ▶ Araştırma ve tartışma yoluyla yaşamın tüm evrelerindeki tıbbi uygulamalarda ve araştırmalarda sık karşılaşılan etik konu ve sorunları, korunacak etik değerleri ve uygun çözüm yöntemlerini tanımasını,
- ▶ Gelişen teknolojinin sağlık bakımında yarattığı ve yaratabileceği sorunları fark etmesini,
- ▶ Etik çatışmaların çözümünde ilgili tüm taraflarla aktif ilişki içinde rol almasını sağlamaktır.

Dönem I – Tıp Tarihi

(Zorunlu)

Amaç	Tıbbın evrimsel sürecinde öğrencilerin hekimliğin hasta merkezleri değerlerini tanımasını sağlamak...
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Tıp Tarihi ve Tıp Tarihi Yöntem Bilgisi, Hekim Kimliği ve Hekim Antları• Sağlık-Hastalık Kavramları ve İlk Topluluklarda ve İlk Uygarlıklarda Tıp• Hipokrat ve Rasyonel Tıbbın Doğuşu• Dört Unsur Kuramı (Dört Humor Teorisi)• Galen ve Galenik Tıp, Avrupa'da Ortaçağ ve Rönesans Tıbbı• Bilimsel Devrim ve Aydınlanma Çağından Günümüze Bilimsel-Deneysel Tıp• İslam Dünyasında Tıp• İslam Dünyasında Hastaneler• Selçuklular ve Osmanlılarda Tıp• Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Sağlık Hizmetleri
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-cevap, örnek olay incelemesi
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (225); Türkçe grup (403) öğrenci
Değerlendirme Yöntemi	Çoktan seçmeli kurul sonu sınavı

Dönem I – Bilim Felsefesi ve Tarihi

(Seçmeli)

Amaç	Öğrencinin bilginin ve bilimin doğasını, bilimin anlamını, önemini yöntem ve yapısını “bilim tarihi” kapsamında evrimsel bir yaklaşımla kavramasını; bilimsel yöntem, bilim felsefesi, bilimsel felsefe ve bilimin farklı yanlarını tartışabilmesini sağlamaktır.
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Felsefi bilgi ve diğer bilgi türleri, Bilim felsefe ilişkisi• İlk uygarlıklarda felsefe ve bilimin doğuşu, Aristoteles’in bilgi kuramı• Ortaçağ’dan Rönesans’a Bilim ve Descartes’in bilgi kuramı• 17.Yüzyıl Bilimsel Devrim çağı, Locke, Hume, Kant• Viyana Çevresi ve Popper• Kuhn’un ve Lakatos• Postmodern bilim anlayışı• Çağımızda bilimde felsefenin önemi ve rolü
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-yanıt, grup çalışması, rapor hazırlama
Öğrenci Sayısı:	157
Değerlendirme Yöntemi	Grup çalışması ile rapor hazırlama ve sunma

Dönem II – Tıp Etiği

(Zorunlu)

Amaç	Öğrencinin tıp etiğinin temel ilke ve kavramları çerçevesinde hekim-hasta ilişkisinin belirleyenlerini tanımlamasını ve değerlendirmesini sağlamaktır
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Etik, Biyoetik, Tıp Etiği ve İlgili Kavramlar• Temel Biyoetik Kuramları ve İlkeleri• Hekimin Erdemleri Açısından Hekim Kimliği ve İyi Hekimlik• Zarar Vermeme ve Yararlılık İlkeleri• Özerkliğe Saygı ve Adalet ilkeleri• Paternalizm ve Aydınlatılmış Onam• Mahremiyet ve Tıbbi Gizlilik• Klinik Etik, Etik İkilem, Etik Çözümleme, Klinik Etik Karar Verme Süreçleri• Hekim – Hasta ilişkisi ve İletişimi
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-cevap, örnek olay incelemesi, gösteri
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (210); Türkçe grup (381) öğrenci
Değerlendirme Yöntemi	Çoktan seçmeli kurul sonu sınavı

Dönem II – Sinemada Hekim Temsilleri: Tıp Etiğini Filmlerle Anlamak (*Seçmeli*)

Amaç	Öğrencinin yerli ve yabancı sinema örneklerinde hekim temsillerini tartışarak hekim kimliği hakkında farkındalık kazanmasını sağlamaktır
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Tıp etiği açısından meslek ve profesyonellik, Hekim kimliği,• Patch Adams filminin seyredilmesi ve hekimliğin sınırlarının tartışılması• Wit filmin izlenmesi ve araştırmacı hekim kimliğinin ve araştırmada aydınlatılmış onam kavramlarının tartışılması• My sister's keeper filminin seyredilmesi ve danışman hekim rolünün tartışılması• Türk filmlerindeki hekim kimliğinin değişimi üzerine örnekler• Awakenings (Uyanışlar) filmindeki hekim kimliği üzerinden erdemlerin tartışılması• The Doctor filminin izlenmesi ve hekim hasta ilişkisinin tartışılması
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-cevap, beyin fırtınası, örnek olay incelemesi, gösteri
Öğrenci Sayısı:	147
Değerlendirme Yöntemi	Grup çalışması ile rapor hazırlama ve sunma

Dönem III – Klinik Etik

(Zorunlu)

Amaç	Öğrencilerin yaşamın tüm evrelerindeki tıbbi uygulamalarda ve araştırmalarda sık karşılaşılan etik konu ve sorunları tanımlaması, korunacak etik değerleri ve uygun çözüm yöntemlerini tanımasını sağlamaktır.
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Klinik Etik• Ötanazi• Üreme Teknolojisi ve Etik• Tıbbi Araştırma ve Yayınlarda Etik• Tıpta Yasal Konular• Organ Transplantasyonunda Etik• Genetik ve Etik• Hasta Hakları
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-cevap, örnek olay incelemesi, gösteri
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (211); Türkçe grup (258) öğrenci
Değerlendirme Yöntemi	Çoktan seçmeli kurul sonu sınavı

Dönem III – Sınırlı Kaynakların Paylaşımı Bağlamında Tıpta Adalet (Seçmeli)

Amaç	Öğrencinin sağlık bakım kaynaklarını paylaşırmanın zorunluluğunu, sağlık bakıma ilişkin tüm politika ve kararların aynı zamanda paylaşım kararı olduğu ve adil paylaşım için belirli ölçütlere ihtiyaç duyulduğunu fark etmesini ve adil paylaşım ölçütlerini tanımlamasını sağlamaktır
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Sağlık bakım kaynakları, Tıpta adalet ilkesi, Sağlık bakım politikaları,• Adalet, dağıtıcı adalet, maddi adalet ilkeleri,• Olgularla sınırlı kaynakların paylaşımında adalet,• Yararsız/ boşuna tedavi, hasta isteklerinin sınırları,• Olgularla organ nakillerinde adalet,• Olgularla hastane öncesi ve hastane acillerinde adalet/triyaj• Olgularla yoğun bakım kaynaklarının paylaşımında adalet/triyaj• Etik ve yasal düzenlemeler açısından sağlık çalışanlarının kaynakları adil paylaşırma ödevi
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, örnek olay incelemesi, sorun/problem çözme
Öğrenci Sayısı:	156-157
Değerlendirme Yöntemi	Grup çalışması ile ödev hazırlama ve sunma

Dönem IV – Cerrahi Etik

(Zorunlu)

Amaç	Öğrencilerin cerrahide sık karşılaşılan etik sorunlara ilişkin vakalarda etik sorunu belirleme ve vakada yer alan etik konuları ayırt etme alıştırmaları ile cerrahide karşılaşılabilecek etik sorunlara duyarlı olmalarını sağlamaktır
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Aydınlatılmış Onam• Gerçeğin Söylenmesi• Tedaviyi Ret• Cerrahi Gereksizlik – Yararsız/Boşuna tedavi• Tıbbi Uygulama Hatalarının Etik Boyutu ile ilgili vakalar
Eğitim Yöntemi:	Örnek olay incelemesi, tartışma, soru-cevap
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (40); Türkçe grup (50) öğrenci (4'er grup)
Değerlendirme Yöntemi	Derse katılım

Dönem V – Araştırma ve Yayın Etiği Stajı

(Seçmeli)

Amaç	Tıp fakültesinden mezun olacak öğrencinin ve gelecekteki olası uzmanlık öğrencisinin planlayacağı, yürüteceği ve yayınlayacağı bilimsel araştırmalar için yol gösterici olacak temel etik standartların öğretilmesi amaçlanmaktadır.
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Bilim, bilimsel bilgi, tarihsel süreçte bilimsel bilginin yeri• Bilim etiği ve bilimsel yanıtma, bilimsel bilgi üretiminde insan ve hayvanların kullanımının gereği• Tarihsel süreçte araştırma etiğinin temel ilke ve kurallarının ortaya çıkışı• Araştırmada aydınlatılmış onam, denek hakları ve örselenebilir gruplar• Araştırmacı-denek ve araştırmacı-sponsor ilişkileri• Hayvan hakları, Hayvan araştırmalarında sık karşılaşılan etik sorunlar ve 3 R kuralı• Olgu örnekleriyle araştırmacının etik ve yasal sorumlulukları ve araştırmacı hekimin çifte sorumlulukları• Yayın etiği ihlalleri ve örneklerin incelenmesi• Araştırma etiği ile ilgili ulusal ve uluslararası etik ve yasal düzenlemeler• Araştırma Etik Kurulları• Yönetmelikler çerçevesinde projelerin etik kurul başvuru formlarına göre düzenlenmesi
Eğitim Yöntemi:	Anlatım, tartışma, soru-yanıt, takım/grup çalışması proje tasarımı/yönetimi rapor hazırlama ve sunma
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (3);Türkçe grup (4-6) öğrenci (toplam 18 grup)
Değerlendirme Yöntemi	Devam, tartışmalara katılım, ödevler, varsayımsal etik kurul başvuru raporu hazırlama ve sunma

Dönem V – Klinik Etik Vaka Analizi Stajı

(Seçmeli)

Amaç	Öğrencilerin sık karşılaşılan etik sorunlarda klinik etik karar verme becerisi kazanmasını sağlamaktır.
İçerik:	<ul style="list-style-type: none">• Klinikte etik karar verme yöntemleri ve dört adımlık klinik-etik karar verme süreci• Tıbbi girişimin endikasyonları ve hastanın tercihlerinin belirlenmesi• Hastanın yaşam kalitesi ve diğer etkenlerin belirlenmesi• Karar seçeneklerinin sunulması, karar verme ve kararın haklı çıkarılması• Klinik etik danışmanlık ve hastane etik kurulları• Klasik olgu örnekleriyle etik sorun çözümlenmeye yönelik grup çalışmaları ve uygulamaları
Eğitim Yöntemi:	Tartışma, örnek olay incelemesi, sorun/problem çözme, uygulama-alıştırma, rapor hazırlama ve sunma
Öğrenci Sayısı:	İngilizce grup (3); Türkçe grup (4-6) öğrenci (toplam 18 grup)
Değerlendirme Yöntemi	Devam, tartışmalara katılım, ödevler, etik vaka çözümlenmesi uygulama ve sunma

Teşekkürler

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı

